

у спеціальному закладі загальної середньої освіти має свою специфічні особливості організації, які пов'язані з особливостями психофізичного розвитку учнів зазначеної нозології. Застосування проєктної діяльності на уроках швейної справи є успішним шляхом до творчого розвитку учнів з порушеннями інтелектуального розвитку.

Перспектива дослідження. У використанні проєктної діяльності на уроках швейної справи, як шляху до творчого розвитку учнів з порушеннями інтелектуального розвитку, на базі Новопраської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернат I-II ступенів Олександрійського району Кіровоградської обласної ради.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар В. І., Єременко І. Г. Про удосконалення підготовки розумово відсталих дітей до самостійної праці. *Дефектологія*. 1990. № 3. С. 36–42.
2. Константинів О. В. Трудове виховання як засіб становлення особистості розумово відсталих дітей. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2011. Вип. 2. С. 89–97.
3. Мерсіянова Г. М. Корекційна спрямованість змісту трудового навчання швейній справі розумово відсталих школярів. *Теорія і практика олігофренопедагогіки*. К., 2010. Вип. 4. С. 34–39.
4. Нечипоренко В. В. Метод проєктів у сучасній школі: Навчально-методичний посібник. Запоріжжя : Хортицький навчально-реабілітаційний багатопрофільний центр, 2008, 120 с.
5. Сидорова М. М. Проектная деятельность на уроках трудового обучения в школе VIII вида. *Дефектология*. 2005. № 4. С. 77–79.

Герасименко Людмила Миколаївна

Вихователь комунального закладу

«Прилуцька спеціальна школа»

ВИКОРИСТАННЯ ФОЛЬКЛОРУ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ

У статті здійснено аналіз робіт науковців з цієї проблематики. Висвітлено ефективні прийоми використання фольклору у виховній роботі дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Зазначено види фольклорного матеріалу. Наголошено на важливості морального виховання дітей цієї категорії. Підкреслено необхідність широкого використання наочного матеріалу (іграшок, картин, посібників), за допомогою яких створюється розгорнута картина дій і їх результат.

Ключові слова: фольклор, моральне виховання, школярі з порушеннями інтелектуального розвитку.

Gerasimenko Lyudmila Mykolayivna

Educator of a communal institution

«Pryluts'ka spetsial'na shkola»

THE USE OF FOLKLORE AS A TOOL FOR MORAL EDUCATION OF STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

The article analyzes the work of scientists on this issue. Effective methods of using folklore in the educational work of children with intellectual disabilities are highlighted. The types of folklore material are indicated. The importance of moral education of children in this category is emphasized. The necessity of wide use of visual material (toys, pictures, manuals) by means of which the developed picture of actions and their result is created is emphasized.

Keywords: folklore, moral education, schoolchildren with intellectual disabilities.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших у педагогічній науці та практиці є проблема морального виховання особистості. Актуальність її вивчення зумовлена необхідністю підвищення рівня вихованості дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Від рівня моральної вихованості осіб зазначеної категорії залежить ефективність процесу соціальної інтеграції таких осіб, вміння адекватно себе вести в суспільстві, дотримуватися норм, правил, законів тощо.

Актуальність. Теоретичні аспекти проблеми морального розвитку дитини у загальній психології та педагогіці розкриваються у працях І. Беха, Л. Божович, О. Запорожця, Ю. Ковальчука, С. Максименка, К. Маліченко, І. Мар'єнко, І. Ставицького та інших. У більшості з них розглядаються питання сутності, механізмів, складових морального становлення особистості. Вченими проведена значна кількість досліджень, присвячених питанням діагностики моральної вихованості дитини, психолого-педагогічних умов, засобів, змісту морального виховання, формування певних складових моральної вихованості тощо.

У спеціальній педагогіці проблема розвитку дитини в процесі морального виховання і в теоретичному, і в практичному планах розроблена меншою мірою. В працях Л. Виготського, А. Висоцької, Г. Дульнева, І. Єременка, В. Синьова розглядаються загальні питання психологічного і педагогічного аспектів проблеми щодо дітей з порушеннями, передусім інтелектуального розвитку. Результати досліджень з питань прикладного аспекту представлені в роботах О. Гаврилова, А. Капустіна, В. Мачихіної, С. Ніколаєва, Т. Пороцької, Н. Тарасенко та інших. Однак, незважаючи на значущість проблеми морального розвитку дитини із порушеннями інтелекту та проведені дослідження, це

питання й досі залишається недостатньо вирішеним. Моральне виховання учнів цієї категорії на основі фольклорного матеріалу з використанням можливостей позакласної виховної роботи в спеціальній школі є, на нашу думку, малодослідженим, що й зумовило вибір теми статті.

Мета статті полягає у висвітленні методичних прийомів роботи з фольклорним матеріалом у вихованні школярів із порушеннями інтелектуального розвитку.

Виклад основного матеріалу. Значне місце у вихованні школярів із порушеннями інтелекту відіграє фольклорний матеріал. Це – казки, приказки, прислів'я, загадки, легенди, думи, пісні, байки та інше. Головне, що повинен врахувати педагог при ознайомленні дітей з різними фольклорними жанрами – це необхідність привнесення елементів артистичності, індивідуальності у виконанні народних творів. Тоді заняття будуть проходити, як яскраве спілкування з дитиною, на очах якого розігрується нереальне дійство. Під час ознайомлення дітей з малими фольклорними жанрами педагогу потрібно звертати увагу на використання предметів народно-прикладного мистецтва і народних музичних інструментів.

При застосуванні приказок і прислів'їв необхідно звертати увагу дітей із порушеннями інтелекту на окремі види діяльності людини та конкретні дії (умивання, одягання, танці і т. д.). Вони повинні якомога частіше звучати в мові педагога, що свідчатиме про систематичний підхід до ознайомлення школярів із навколишнім світом.

У роботі з фольклорним матеріалом необхідно широко використовувати наочний матеріал (іграшки, картинки, посібники), за допомогою яких створюється розгорнута картина дій і їх результату. Показ може бути фрагментарним або повним. Інсценування творів за допомогою наочних засобів сприятиме кращому розумінню змісту. Під час читання фольклорного твору необхідно робити динамічний акцент на фрагментах тексту. Наприклад, «масляна голівонька» – рухається саме ця частина іграшки тощо).

У ході інсценування і прослуховування тексту слід заохочувати і стимулювати дієву участь дитини. Наприклад, «поклич півника», «привітайся з котиком».

Під час опрацювання фольклорного матеріалу педагог повинен емоційно передавати зміст твору. Емоційний виклад спонукає дітей до пізнавальної діяльності: сюрпризна поява, інтонаційна виразність мовлення. Також потрібно

звертати увагу дітей на те, що один і той же персонаж (вовк, лисиця, півень, кіт) може бути різним за характером у багатьох творах.

Важливим аспектом є постійний моніторинг за тим, чи не втратила дитина з порушеннями інтелекту сюжету, нитки розуміння твору в цілому. Обов'язковим правилом є неодноразове повне читання твору. Кожне повторення повинно бути не менш захоплюючим процесом, ніж перше знайомство. Повторювати фольклорні твори потрібно у зміненій формі. Менше уваги педагог повинен приділяти ознайомлювальній частині і більше можливостям засвоїти, запам'ятати і відтворити текст [3; 4].

Знайомлячись з казками, вчитель повинен їх розповідати, а не читати. Дітям означеної категорії розповідати потрібно декілька разів. Необхідно художньо, артистично відтворювати образи персонажів, передавати моральну спрямованість, гостроту ситуації і власне ставлення до події.

Для того, щоб діти слухали казку уважно, треба їх підготувати до цього. Можна використовувати такі прийоми:

- показ казки за допомогою іграшок (настільний театр);
- використання приказок, причому нову казку краще почати зі знайомої приказки, а вже знайому казку – приказкою новою, цікавою;
- бесіди після ознайомлення з казкою, що допомагають визначити жанр, основний зміст, засоби художньої виразності;
- вибіркоче читання на прохання дітей;
- розгляд ілюстрацій, книг;
- перегляд діафільмів, кінофільмів після знайомства з текстом;
- прослуховування запису виконання казки майстрами художнього слова [1].

Закінчувати казку можна відомими кінцівками: «Тут і казці кінець, а хто слухав – молодець», мета їх використання – дати дитині зрозуміти, що казка закінчилася. Кінцівками можуть служити і відповідні до змісту казки прислів'я, це закріпить враження про почуте і навчить таку дитину правильно вживати образні народні вирази.

Важливим аспектом роботи з фольклором у спеціальній школі є відгадування загадок. На початковому етапі потрібно вчити дітей із порушеннями інтелектуального розвитку сприймати образний зміст загадок, пояснювати їх. Потім необхідно звертати увагу дітей на соковиту, колоритну мову загадки, формувати вміння розуміти доцільність використання виразно-образотворчих

засобів. Для цього можна запропонувати дітям для порівняння дві загадки, запитати яка з цих двох їм більше сподобалася і чому. Запропонувати підібрати визначення до слова, яке позначає відгадку. Пізніше, коли діти засвоять жанрові особливості метафоричних загадок, можна запропонувати дітям самим придумувати загадки про предмети і явища дійсності.

Висновки. Отже, робота з фольклорними творами виступає важливим інструментом розвитку психічних процесів у школярів із порушеннями інтелекту та сприяє вихованню таких рис характеру, як чесність, відвертість, працелюбність, дружелюбність та інші. Застосування описаних методичних прийомів використання фольклорного матеріалу в роботі з учнями означеної категорії потребує врахування рівня розвитку пізнавальних можливостей таких школярів.

Перспектива дослідження. Подальшою перспективою нашого дослідження є визначення ефективних прийомів роботи з фольклорним матеріалом, як у молодших, так і в старших класах спеціальних закладів середньої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волков Г. Н. Этнопедагогика. Москва: Просвещение, 1999. 168с.
2. Гавриш Н. Использование малых фольклорных форм. *Дошкольное воспитание*. 1991. №9. С. 16–20.
3. Сухомлинський В. О. Павлишська середня школа. Київ: Радянська школа, 1977. 275 с.
4. Український фольклор: хрестоматія. Київ: Освіта, 1997. 312 с.

Геренко Анастасія Олександрівна

магістрантка спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка
Науковий керівник – канд. пед. наук,
доцент **О. В. Колишкін**

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

У статті розкрито особливості застосування здоров'язберезувальних технологій для дітей з інтелектуальними порушеннями. Сутність розглянутих технологій полягає в комплексній оцінці умов виховання і навчання, які дозволяють зберігати наявний стан учнів, формувати більш високий рівень їхнього здоров'я, навичок здорового способу життя, здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку, прогнозувати можливі зміни здоров'я і проводити відповідні психолого-